

Jouni Kiiskinen

Ajattelun inkarnoituminen

*Taika-Jim tekee psykoottisen eleen.*¹

Lukuohje

Liikun kuvan tekemisen, taitoon kasvattamisen, katseen ja kehollisuuden ympärillä. Ensin, luvussa *Kuvan tekeminen ajatteluna*, hahmottelen kuvan tekemistä itseohjautuvuuteen vapauttavana ajattelutoimintana. Taitoon opettamista ja sen merkitystä itsen projektille tarkastelen seuraavassa luvussa *Jalkojen maassa pitämisen vaikeus*.

Etäisyyden ottamisen ja palaamisen taito käsittelee sitä, kuinka kuvan tekemisessä on mahdollista oppia ajattelun taito, josta on hyötyä muussakin elämässä ja erityisesti kasvamisessa. Seuraavaksi pohdin itse koetun esimerkin kautta dynamiikkaa, jolla mieli ja muisti ja kuvat ovat mukana todellisuuden muotoutumisessa, kuinka saavutetaan varjossa oleva ja miltä valolta mikäkin on varjossa.

Viimeisessä luvussa kysyn ajattelun paikkaa kun kyseenalaistetaan pää ja otetaan kuvan tekeminen ja keho mukaan. Päädyn etsimään vastausta kielen ja kommunikaation merkityksestä.

Kysymys on vasta tulossa ja kuuluu kutakuinkin näin: Mitä on hyvä olemassaolo? Onko se terveyttä ja jos on, kenen tai minkä terveyttä? Onko elämällä lakipiste, jonka jälkeen alkaa taantumisen vai voisiko sitä odotellessa olla oman elämänsä huipulla koko ajan? Minkä mukaan ihmisen saavutukset mitataan? Mihin tarvitaan toivoa? Suoraan sanottuna, onko sittenkin olemassa ihmisen ideaali, johon pyrkiä ja jos on, mistä se löytyy? Eikö tässä oleminen riitä? Ja kenelle minun pitäisi riittää? Mikseivät muut tajua rauhoittua? Miten heidät saisi

¹ Vitsi, jonka joku saattaa ymmärtääkin. Luultavasti ei.

tajuamaan? Voisiko heille näyttää sen vaikka kuvalla? Voisiko ajattelemisesta saada lomaa? Kuka sen minulle myöntäisi? Voi ei, tarkoittaisiko se kuolemista? Miten täällä olemisesta ja elämisestä saisi siedettävämpää? Tai haus Kempaa? Onko ufoja oikeasti olemassa avaruuden varjoissa? Onko niillä päänsärkyä niissä huikeissa meloneissaan? Onko tällaisista kysymyksistä haittaa? Onko niistä kenties hyötyä? Miksi hyödyn pitäisi liittyä kysymiseen? Pitäisikö tämä kysymys tehdä jotenkin selvemmäksi? Miksi turhana oleminen pelottaa? Miksi epäröin lähettää tätä tekstiä jo nyt? Mikä olisi pahinta, mitä voisi tapahtua...

Kuvan tekeminen ajattelutoimintana

Kuvassa aika on pysähtynyt ja aikaa on riittämiin. Kuvalla voi jähmettää ja maadoittaa ympäristöstä välittyvät kehon tunteina havaitut näkymättömät vaikutukset. Kun ajatus on sidottu kuvaan, se voidaan käsitellä, monistaa, tuhota... Kaikki aika on käytössä, merkitys jää kuvaan säilöön ja sen käsittelyä voi jatkaa vaikka vuosien jälkeen. Tämä on kuva-ajattelun ja siveltimen voima: ajan pysäyttäminen. Suljettu todellisuus, jossa havaittua voidaan tarkastella, etäännyttää ja nimetäkin, jos halutaan.

Kaikki tapahtuminen harjaantuneessa kuvan teossa tapahtuu ajallaan. Aika ja kiire katoavat, kun ajatus kulkee siveltimen kärjessä pysähtyen sen kanssa täsmälleen oikeaan aikaan. Väärin tekeminen ei haittaa kun käsittely, ajattelemisen, on pääosassa. Jälki jää kaikista teoista. Viivaa voi vetää monilla eri tavoilla – silti syntyy aina viiva.

Tällaisessa työskentelyssä prosessi, tie lopputulokseen, on itse lopputulosta tärkeämpi. Itsearviointin perustana tekijä voi pitää sitä, kuinka perusteellisesti kohdatut vaikutukset tulivat ulostettua materiaan ja kuinka hyvin itse toiminta vastaamisena toimi vai tarvitaanko kenties pidemmälle harjoitettua taitoa näiden impulssien ulostamiseen.

Sen kohdan, johon viivaa vedetään, on oltava valossa. Käden varjo vie teolta voiman. On valaistava monilta suunnilta, että työ jää avuttomaksi eikä voi vetäytyä varjoihin. Tarkoitan nyt konkreettista omaa työskentelyä, jossa valon ja varjon merkitykset ovat koko ajan pinnassa. Koko työn on oltava valaistua, esimerkiksi lampuilla tai päivänvalolla, oli se kuinka suuri tahansa.

Kuvan tekeminen vapauttaa vieraasta ajattelusta sitomalla sen kuvaksi ja maaksi. Sen päälle voi oman temperamenttinsa mukaan, omalla ajallaan, antaa hyökynsä vyöryä. Näin syntynyt kuva on aina oma kuva, itsen ilmaus. Minun kauttani syntynyt uusi olio, jota ei ole koskaan ollut ennen, eikä tule koskaan olemaan, koska se syntyy hetkestä, jossa minä olen läsnä ja ajattelen yli annetun. Näin vahvistun itsekseeni, vahvistan suhdetta itseeni.

Sitomisvaiheessa, jossa ajatus merkataan, ei saa olla sekava, muuten kuvan voima katoaa. On oltava ensin kehossa, lähdettävä pistemäisestä. Sitten, kun ajatus ja sen energia ovat kuvassa, sitä voidaan käsitellä eikä se mene rikki tai katoa. Hiertäminen voi olla positiivistakin. Kuten kokonainen kansakunta voi pakottautua identiteettinsä selkeyteen useiden ylimarssien seurauksena, loittonee kuva esille voimakkaammin, kun se tuodaan valoon ja työstetään sitä rohkeasti, kuin vasaralla filosofoiden.

Ajatus voi olla jo sidottuna kuvaan, paljastettuna. Kuvan säilyttäminen sellaisenaan ei ole tarpeen, jos halutaan tehdä paljastuneelle jotakin, esimerkiksi häpäistä se. Tässä prosessivaiheessa sitä voi olla hauska käsitellä yhdessä toisten kanssa. Kuva loittonee ja muuttuu yhä enemmän kuvaksi, sidoksiin jaetun todellisuuden osaksi.

Eräs uloste, joka lähti vessapaperipunoksista liikkeelle. Ei taidetta.

Kuva on hengen sitomista materiaan. Jumalallisen tai ideaalisen näkyväksi tekeminen voi olla tekijälleen ilo ja kunnia. Kuvallisessa ajattelussa näkyväksi tekeminen on ensin vieraan hengen ulostamista sieltä minne se ei kuulu, jolloin syntyvä paska voidaan tuhota vaikka tanssimalla sen päällä voiton tanssi. Ulostamiseen tähtäävä taide on jo ulostulon hetkellä tehnyt tehtävänsä eli vapauttanut toimimaan, sitä ei siis tarvitse laittaa enää gallerian seinälle muiden kiusaksi.

Tämä muistuttaa magiaa, mutta on pikemminkin kuvallista ajattelua, koska se on toistuvan puhdistumisen lisäksi pyrkimystä ymmärtää ja vapautua kasvun ja elämisen esteistä ja kasvaa. Siinä ei siis pyritä samana pysymiseen vaan vapauttamaan henkinen energia vankiloistaan. Sama periaate toimii kaikissa taidemuodoissa. Katharsiksesta kokemus eroaa siinä, ettei siinä pelkästään samastuta ja tunnisteta omaa kokemusta taideteoksen vastaanottamisen hetkellä vaan kuvan tekemisen kokemisella on merkitys itsessään. Itsestä ulostuu itsean kuulumattomia, sielun liikettä vähentäviä tai sitä lisääviä ja suuntaavia vaikuttajia, joita ei itse ole valinnut vaan jotka ovat toisen ihmisen mielivaltaa tai muuta, joka irrottaa ihmistä itsestään. Tämä puhdistuminen mahdollistaa itseksi tulemisen projektin jatkumisen elämää määrittävien välttämättömyyksien tunnistamisen kautta.

Tämä sielun puolustautuminen voimistaa yksilön kykyä suhtautua kriittisesti ja valita oma tie; annettu tulee tunnistetuksi ja ”lähdekriittisesti” eritellyksi. Kuinka minussa ajatellaan ja kuka puhuu kun suuni liikkuu? Kun vahvistuu taito erottaa ajateltu ja maailma ohjatun pitkäjännitteisen harjoituksen kautta, yksi oivallus riittää siihen, että ihmisestä tulee varsinainen itse, aktiivinen kriittinen ajattelija, moraalisesti valveutunut subjekti. Tällöin ymmärtää kuinka tärkeää on nähdä toistuvasti vaivaa, että totuus pysyisi esillä. Jos näkemys pääsisi hämärtymään, ei silloin menetä toivoaan vaan on kyvykäs taitoonsa luottaen tekemään paljastamisen uudelleen. Luottamus omaan ajattelemisen taitoon on toivo synkällä hetkellä.

Maailma ei tule tätä kautta sen hallittavammaksi vaan ihminen tulee kyvykkäämmäksi vastaamaan sen tapahtumiseen. Karkeat ajatustottumukset, muotoillut totuudet, puolustetut konstruktiot ja sokeus muulle aiheuttavat rytinää, kun maailma puskee läpi. Viimeistään tämä tapahtuu, kun kuolema koskettaa tai sairaus pakottaa ajatuksen metafysiikan siiviltään lihaan. Kuvan tekemisen taito on olennainen osa kulttuurisen ihmisen elämisen taitoa.

Jalkojen maassa pitämisen vaikeus

Kun toisesta ihmisestä tulee kuvitteellinen ja etäinen, hänelle voi olla helpommin julma. Jokaisessa ihmisessä on mahdollisuus harhautua tilanteeseen, jossa ihminen on ihmiselle kuva tai esine. Ihminen esineellistää itsensä, ettei tulisi satutetuksi, todellisesti kosketetuksi kun häntä kosketetaan. Samalla hän astuu pois vastaamasta kohteluunsa välittömästi; kaikesta tulee ajateltua. Jos lapsen lyöntiin ei vastata näyttämällä miten se sattuu, lapsi ei opi tekonsa seurauksia. Sanoilla voi satuttaa ja herkkä yksilö tuntee olevansa jatkuvan uhan alla. Näin hän irtaantuu itsestään jättäessään vastaamatta loukkaaviin sanoihin suoraan. Samalla

hän menettää vastaamiskykynsä muuhunkin, mitä hänelle syötetään. Tietoisella loukkaamisella voidaan ohjata tällaisen piruparan elämää.

Että pystyisi kestäämään tällaiset *hajota ja hallitse* -tilanteet, on aloitettava jokin itsekasvatuksen projekti, jokin, joka estää ajautumasta pois tästä elämän keskeltä kuvitteellisiin suojapaikkoihin kyyhöttämään. Rohkeus elää tarkoittaa astumista elämän keskelle. Varustettuna sen tekee rohkeammin ja tuo varuste on välttämätön itsen projekti, esimerkiksi jatkuva kuvan tekeminen. Se auttaa kestäämään haavoittumiset elämän virtaan nousseitten kovien patorakennelmien iskiessä koukkujaan varomattoman kylkiin. Kuva on sielun ulostetta, herkälle iholle muodostuneita kovikkeita, jotka voi lohkoa irti.

Tämä on projekti, josta on hellittämättä pidettävä kiinni. Kyky ajatella ei ole levollinen olotila, jossa köllä ja ottaa vastaan kaikki mitä eteen tulee. Lepotilakin on ajattelijan luotava itselleen.

Itsen projektilla valaistaan tietä itse ja hylätään, päästetään irti raskaaksi tekevät kovettumat. Vasta ulostamisen jälkeen olo voi tuntua kevyeltä, vasta sitten energia virtaa vapaammin. Painon alle jääneellä on vaikea tehtävä, kun voimia on vähän ja ne vähenevät samalla kun paino lisääntyy. Silloin itsestä voi tulla energian saalistaja ja asia pysyy näin, ellei samaansa energiaa käytä itsen liikkeelle saamiseen.

Jos on hyvä onni, joku rakastaa, antaa energiaa ja auttaa pääsemään irti. Apu menee kuitenkin hukkaan, ellei kasvatettava aloita itsen projektia, luo itseensä suhdetta, josta käsin voi säilyttää ja uudelleen luoda itsensä ja oppia rakastamaan ja kasvattamaan toisia.

Ihminen on vapautettava samalla kun opetetaan taito säilyttää vapautensa. Tieto ei tee vapaaksi. Taito vapauttaa myös tiedon ja informaatiotulvan taakasta, joka kasvaa ja jonka vaatimukset kasvavat.

Viisaasti rakastava kasvattaja osaa jättää kasvatettavan oman onnensa (projektinsa) nojaan, kun katsoo tämän pärjäävän. Heitteille jättävä, kylmää tietoa välittävä opetus ei auta kasvatettavia heidän elämänsä tiellä. Pedagoginen rakkaus tähtää kasvatettavan pärjäämiseen omassa elämässään ja siihen, että kasvattaja tulisi tarpeettomaksi. Näen hyvään kasvattamisen itseyyteen saattamisena. Taidon opettamisessa on se hieno puoli, että tuo itseys saa edellytykset myös säilyttää itsensä, kun kasvattaja katoaa.

Pidemmälle ajateltu uloste. Ei taidetta.

Etäisyyden ottamisen ja palaamisen taito

Kuvassa on mahdollista vaihdella keskittymistään, katsoa yksityiskohtaa ja kokonaisuutta vuorotellen. Sen avulla on mahdollista oivaltaa miten ykseys moninaisuudessa ja moninaisuus ykseydessä vaikuttavat toisiinsa.

Yhteen kohtaan keskittynyt katse jää sokeaksi muulle, kuten Herakleitos opetti. Kuvan tekemisessä tunnettu vaiva on jäädä nyhertämään jotakin yksityiskohtaa pitkäksi aikaa. Kuvan voi täyttää yksityiskohta toisensa jälkeen, mutta ennen pitkää tulee hetki, jolloin elämän pakko kutsuu tekijänsä työn ääreltä. Silloin työnsä tuloksen voi vahingossa nähdä etäisyydeltä ja huomata, että on tullut aikaa ja materiaalia säästämättä luoneeksi lajitelman toisiinsa liittymättömiä fragmentteja, jotka aiheuttavat pelkkää levottomuutta ja mielen sekavuutta. Työ pyytää huutaen tulla hajotetuksi osiin tai tulla kokonaan uudelleen ajatelluksi siten, että jokainen osa säilyttää luonteensa löytäen samalla kokonaisuutta tukevan suhteen toinen toisiinsa.

Ellei yksittäistä näe välillä osana kokonaisuutta, on mahdollista mennä liian pitkälle tuon yksityiskohdan kanssa. Tuota kohtaa alkaa pitää niin hienona ja tärkeänä, ettei ehkä lopulta halua pilata illuusiotaan katsomalla sitä kauempaa. Kauempaa katsominen voisi näyttää sen valossa, joka saa sen näyttämään naurettavan irralliselta ja tuhon omalta heti kun kokonaisuus alkaa vaatia omaansa.

Yksityiskohtaa työstäessä oma kädenjälki alkaa irtaantua vapaaksi. Mitkä tahansa koukerot ja mielivaltaiset vedot käyvät päinsä; samalla viivasta tulee *merkityksetön*. Kohtaa voi työstää ja jatkaa, mutta mikään ei tunnu muuttuvan. Tukkoisuus ja raskaus vain lisääntyvät tekemisen kokemisessa. Aggressio tukahtuu paikallaan polkemiseen kunnes tekijä luovuttaa ja tulee kahvisiipisen enkelin tai muun olennon johdatuksesta kävelleeksi pettyneenä kauemmaksi. Olo ei parane, kun näkee yhtäkkiä sen, missä äsken oli polkemassa, ja joutuu tunnustamaan typeryytensä.

Seuraa ratkaiseva hetki: palaako tekijä vanhaan? Hyvin epätodennäköistä. Hän voi jäädä etäälle pettyneenä katselemaan sivusta, jopa kieltää itseltään mahdollisuuden nähdä itsensä muuna kuin epäonnistujana. Hän ei osaa päästää irti siitä, missä polki paikallaan ja ajautui sekavuuteen. Ikään kuin siinä paikassa vietetty aika toisi siihen arvon, jota kunnioittaen sitä ei saa tai sovi jättää omaan arvoonsa, erheeksi, josta voi luopua ja joka oli tärkeä vain siksi, että siitä saattoi ottaa opikseen. Itselleen epäonnistumista uskotteleva ja toistava, sokeuttaan tottumuksen voimasta ainoana todellisena pitävä, saattaa nyt ottaa koko kuvapinnan haltuun samalla pakonomaisella asenteella ikään kuin oikeuttaakseen huonon kohdan ja peittääkseen typeryytensä manifestaation. ”Pakkohan tämän takana on olla totuus. Mitä enemmän pakotan, sitä varmemmin ja nopeammin

saan sen esille ja lopussa kiitos seisoo”, ajattelee hän. Yhä raskaammin sotkee kuvan tekijä itsensä omaan suhonsa.

Erhe olisi voinut jäädä tärkeäksi muistumaksi ja varoitukseksi liian pitkälle menemisestä, jos tekijä olisi hyväksynyt typeryytensä ja lähtenyt etsimään vaihtoehtoista tapaa säilyttää kuvassa sen kepeä itsevalaiseva todellisuus, joka siinä vielä alussa oli. Ehkä hän olisi joutunut pilaamaan joitakin töitä oppiakseen katsomisen taidon. Silloin nuokin pilalle menneet lopulta olisivat saaneet merkityksen välttämättöminä askeleina kohti parempaa taitoa.

Jääräpäinen, omiin kykyihinsä uskova, olisi tuskin tyytynyt yhteen kuvapintaan. Nyt tuo pakonomainen ”teos” vaatii rinnalleen uusia yrityksiä samalla asenteella. Katse etäännyy sitä mukaa kun rinnakkaisten kuvien pinta-ala kasvaa mutta suhteellinen etäisyys pysyy samana. Kuvallinen ahdistus sikiää kuin rutto samalla kun muisto vaihtoehdon paikasta, alun hämärässä, haalistuu kuin laiva horisonttiin. Vielä kun avuksi luodaan tehokas tekniikka, homma on selvä.

Tämänkaltaisen metaforan mukaan voidaan ajatella suhdetta todellisuuteen. Mitä on olla luova? Millaista uskoa se vaatii ihmiseltä? Ja mihin?

Tämä on se kohta, jossa taitelijan arvo, taitavuus ja uusiutumiskyky, tulee esille. Hän on rajalla, joka on koko ajan herkkänä ja vaarassa menemään tukkoon, kun oma persoona kiilaa väliin peräämään saataviaan, lypsämään ihmeestä lisää arvoa omaan naurettavaan erinomaisuuden tuntuun. Näin tuntuma todelliseen katoaa. Ajatteleminen (silloin kun se on ihmeellistä, eikä märehmistä) on avoimuutta, uskon avulla auki olemista. Se on valmiutta antautua kuvan tulemiselle kadottamatta itseä, olla täysin läsnä tehden valintoja taitoonsa luottaen. Taito kehittyi vain uskoen siihen, että se kehittyi.

Kuinka tavoittaa varjossa oleva?

Katse on abstrahoitu erityistapaus kokemisen alueesta. Mikä on ajateltavissa, voi tulla koetuksi. Siirtovaikutuksena katseen harjoitus voi avata uusia kokemisen tapoja juuri antautumisen, asennemuutoksen, läsnäoloon keskittymisen kautta. Katse on ensimmäinen, joka on saatava kuriin, koska se ohjaa toimintaa ja sitä kautta vahvasti muuta kokemista. Katseen avaaminen avaa samalla muita aisteja, koska ajattelu (ajateltu) avautuu vastaanottamaan uutta, jota ei voi ennakoida, koska siitä ei vielä ole kokemusta.

Rakastava, antautuva katse sallii kohteessaan sen paljastumisen, joka muuten jäisi varjoon. Aktiivisen havainnoinnin kohdalla korostuu muisti. Halun ja tahdon rajalla paljastuu totuus ohi tiedetyn tahtomisen niin kuin se vain ihmiselle voi paljastua.

Kun kirjoittaessani tätä katson eteeni ja näen jotakin, varjoon jää se, mitä on selkäni takana ja keittiö sekä siellä odottava teevesikattila. Ne ovat minulle varjossa, koska katson tästä kohdasta eteeni. Voin kuitenkin tavoittaa ne kääntymällä tai kävelemällä keittiöön ja vieläpä kurkkaamalla kattilan kannen alle. Nyt olisin kuitenkin saattanut varjoon sen mitä alun pitäen olin katsomassa. Palaan paikalleni, jonka valitseminen kiinnekohdaksi syöksee varjoon koko muun maailman.

Tässä hetkessä voin saavuttaa muistoistani hämärän muistikuvan keittiöstä. Kun muistelen keittiötä, katseeni herpaantuu. En enää katso sitä, mitä edessäni on vaan huomioni kääntyy sisäänpäin. Nyt puolestaan se, mitä edessäni on, jää sisäisen kuvani varjoon. Keittiön kuva elää mielessäni unien tavoin palasina, ei minään tiettyinä ajankohtana tietyssä valossa tietyistä kulmista katsottuna vaan sarjana irtohavaintoja, yksityiskohtia, värejä ja muotoja, jotka luovat minulle tutun yleiskuvan tai vaikutelman keittiöstäni ja keittiössä olosta.

Tuttu keittiö ei juuri hätkähdytä enää uutuudellaan. On katsottava aktiivisesti paikkoihin, joita ei ole tullut katsottua tai vanhoja uusista näkökulmista tai yksityiskohtia, jotka eivät huuda räikeydellään, että kuvaan tulisi uutta mukaan. Kuitenkin jotkut piirteet jäävät muistiin voimakkaammin, merkkamaan juuri tämän keittiön erityisyyttä ja eroa muihin keittiöihin: kaapin ovien vihreä väri, muovimaton tähtikuviointi, kuvuton hehkulamppu tiskipöydän yllä, taulujen ripustusrima seinällä, johon isketyt naulat ovat monen maalauskeran jäljiltä paksuuntuneet. Tämän muistikuvan kanssa keittiöön meneminen ohjaa katseen noihin yksityiskohtiin, mutta pian havaintojen runsaus, yksityiskohdat ja muut halut kuten tee vievät huomion ja pyyhkivät yli yksinkertaisen kuvan. Lakkaan katsomasta kuvaa ja menen kuvaan toimimaan, että saisin teetä.

Työpöydän ääressä, katsellessani välillä muualle vihkosta, johon kirjoitan, kohdistan katseeni yksityiskohtiin ja viivoihin ympärilläni. Katseeni vaelttaa tai kuljetan katsettani aktiivisesti heti kun tietoisesti katson ja alan muodostaa kuvaa mieleeni siitä mitä näen. Katseeni jättää muun ympärillä olevan epäselväksi, tarkkaa on vain se mihin katseeni keskitän. Missä määrin näkemäni on nyt muistamista?

Näkökenttäni on tarkempi kuin muistikuva, vaikka katsoisin ja muistaisin yhtä aikaa. Olen kuitenkin valmis hyväksymään mahdollisuuden, että väsyneessä harhailevassa olotilassa kuvitelma määrää sen mitä näen. Varsinkin jos edessäni on jotakin ennennäkemätöntä ennennäkemättömällä tavalla. Mielikuvalla voi

pakottaa jonkin joksikin jos katse ei meinaa saada kohteestaan otetta. Itse asiassa, nyt näyttää siltä, että hyvin pitkälle kuvittelen sen mitä näen ja tarvitaan aktiivista katsomista, kuvitelmasta luopumista, että voi nähdä ohi niiden havaittujen asioiden, joita olen tottunut etsimään ja joiden mukaan tunnistan jonkin joksikin.

Siis kun keskittyneesti katson näkymää edessäni, muistan yhtä aikaa sitä mitä katson, minkä osiin vuoronperään kiinnitän tahtoen huomioni.

Aivoni muodostavat kuvan, ne osaavat jättää pois myös silmiäni verisuonten punan ja kalibroivat näkymän luonnon valon mukaan. Keltaisessa sisävalossa silmä mukauttaa värit siten, että keltaisesta valosta tulee valkoinen, muut värit saavat mukautua sen mukaan.

Minulla on leluna kaukoputki, pahvinen tötterö, jolla katselen ympyränmuotoista näkymää aikani. Kun otan pahviputken pois, minulle avautuu laajempi näkymä, mutta näkökenttääni jää ympyrä muotoinen värin vääristymä.

Pelkästään tämä havainto saa epäilemään luottamusta siihen, mitä näkee. Se on kuitenkin aistittavan todellisuuden piirre, jonka mukaan järjestämme elämäämme. Mielikuvani rajoittaa sen, mitä otan vastaan. Vastaanottoni pysyy suurimman osan ajasta häiriöttömänä, mutta joskus näkee jotakin, joka ei asetu maailmankuvaan. Katseen todellisuuden, jonka se tahtoo, ylittää sen varjosta esille tuleva todellisuus, jossa on kaikki. Joskus kun ylittävää tulee liikaa, ihmismieli hahmottaa sen *mielensä* mukaan, näin käy muun muassa unen ja valveen rajatilassa, jossa mieli kuvittaa herkästi esteettä (tahdon ollessa heikko) esiin tulevan valmiiden kuvien mukaan. Silloin voi nähdä verhon kuvioissa liikkuvia olentoja tai vaikka klassisen keitaan.

Jos haluaa tavoittaa sen, mitä rajattu todellisuus jättää varjoonsa, voi vain harjoittaa näkemistään ja havainnointiaan tästä perspektiivistä käsin. Jos haluaa tavoittaa enemmän kuin mitä nyt on valossa, on keskittettävä katse, oltava avoin ja annettava uuden paljastua ja muuttaa se kuva, jonka mukaan vielä äsken näin. Jos mieli on terve, uutta ei pääse liikaa läpi kerralla. Muutos on silloin siedettävä, eikä unikuvasto leiju päälle suojaksi. Todellisuus on edelleen yhtä laava kuin ennenkin, mutta nyt ihminen näkee siitä enemmän.

Visuaalinen kulttuuri muodostuu siitä, mitä yhdessä näemme tai minkä näkemästämme kykenemme kommunikoidaan – alue on laaja. Taiteen avulla voidaan tuoda esille aina uusia tapoja nähdä ja tätä kautta pystytään kehittämään katsetta. Paul Kleen *Kultainen kala* näyttää, kuinka keskellä oleva loistavan räikeä kala jättää reunan varjoissa uiskentelevat kalat hätäiseltä katsojalta helposti

huomaamatta. Muistan nuo varjossa olevat kalat ja oletan, että lukijanikin muistaa.

Sairauden armo ja ajattelun tapahtumisen paikka

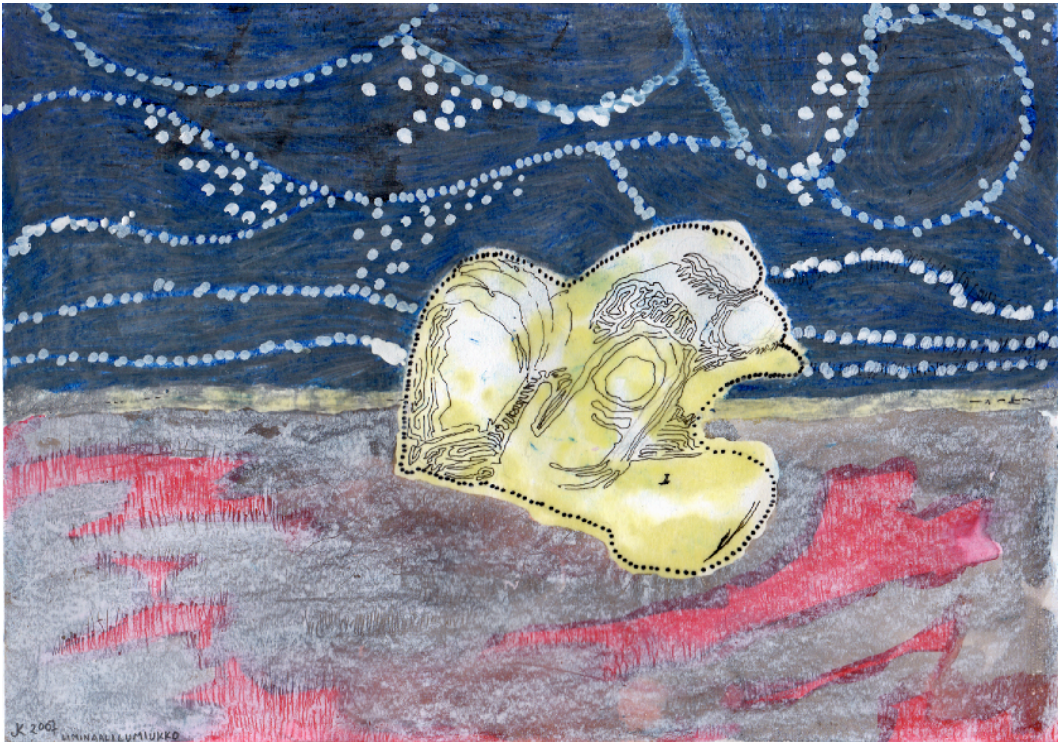
Mitä on ajattelu ja missä se tapahtuu? Jos ajatellaan kuppatautista Nietzscheä, voidaan ihmetellä päänäkökulmasta, kuinka hän kykeni kirjoittamaan 1900-luvun filosofian pääteoksia kupan syömillä aivoillaan.

Omat kokemukseni sairaana ajattelemisesta muistuttavat, kuinka selkeää kaikki silloin on, elleivät kyseessä ole kuumehoureet. Keho on vahvemmin läsnä ja kipu ja kouristukset estävät unohtamasta kehoaan. Jos kärsimyksien yleensä sanotaan aiheuttavan pakoa todellisuudesta, väittäisin nyt, että sitä aiheuttaa enemmänkin kärsimyksen pelko. Kärsimyksessä ollessa kehoa ei saa unohdetuksi ja näin kuvittelu ei pääse valloilleen.

Kunnon vatsatauti voi inkarnoida ihmisen hyvinkin voimakkaasti. Siinä tuntee elimistönsä ja kehonsa jomotuksen ulko- ja sisäpuolelta. Kehon vaatimukset estävät ajatusta erkanemasta liian kauas kehollisesta läsnäolosta. Tätä kutsun sairauden armoksi Simone Weiliin viitaten. Se lisää painovoimaa ja saa ihmisen muistamaan maanpäällisen olemisen todellisuuden ja totuuden. Tämä armo eroaa liikuntasuorituksen jälkeisestä euforisesta tilasta siinä, että fyysisen rasituksen jälkeen ajatus kyllä pääsee aivan vapaasti omille teilleen heti kun se tekee tahtoliikkeensä tai joku vie sen huomion. Sairaus puolestaan pakottaa liikkeelle sinnittelevän ajatuksen olemaan lähellä kehon välttämättömyyttä.

Ajattelu on silloin välittömämpää. Silloin kieli puhuu suoraan niin hyvin kuin itse kieli on rakentunut vastaamaan totuuden kuvausta. Hourepuhe on ylityksiä, joita tapahtuu kun lihan todellisuus kiistää kielen kaikkivoipaisuuden – on pakko ylittää. Näissä kohdissa, joissa sairastaja vastaa lihansa pakkoon, voidaan tunnistaa Platonin *khoran* ajatus. Kaikessa sekavuudessaan nämä kielelliset ylimenot luovat alkua uudelle ajattelulle. Kun ihmiseltä kuolee kieli, kuoleeko samalla ajattelu?

Entä kuva? Pystyäkseen muuntamaan mielikuvaansa, riittää se, että tekee jälkeä ja havaitsee itse vaikuttavansa maailmassa. Kun otan pöydältä rutatun nenäliinan ja suoristan sen, en tarvitse symbolista funktiota, mutta tarvitsenko kielen tiedostaakseni tämän tekona? Onko kuvakielestä puhuminen tässä kohtaa saivartelua? Se ei ainakaan noudata puhutun ja kirjoitetun kielen logiikkaa. Jos otamme suoristetun nenäliinan kuvana, tarvitaan viittaavuuden funktio, että asiasta voidaan keskustella. Muuten on pelkkää *satunnaista* toimintaa sen kanssa mitä edessä sattuu olemaan, maailmaan vastaamista, maailman ”kielellä” - maailmalle, ei ihmiselle. *Olennaista* puolestaan on se, mitä ihmisten kanssa tulee jaetuksi, abstraktio maailmasta.

Ulostaidetta.

Joskus laulan itsekseeni metsässä, kun olen riittävän varma, ettei muita ihmisiä ole lähellä. Se laulu ei ole ihmiselle sopivaa kuultavaa, se ei ole ihmiselle. Nietzsche taisi askel askelelta mennä kuolleen jumalansa luo, takaisin virtaan, kuten Pekka Streng, toinen sairauden riuduttama, lauloi 70-luvulla.